

Statsrådet Ebba Busch
Statsrådet Romina Pourmokhtari
kn.registrator@regeringskansliet.se

Förutsättningar för investeringar och grön omställning i Västra Götalands län

Västra Götalands län står inför en genomgripande omställning av industri- och transportsektorn - från fossil energiförsörjning och fossila råvaror till elektrifiering och förnybara råvaror. I Länsstyrelsens uppdrag ligger att hålla regeringen informerad om frågor av betydelse för länets utveckling. De mycket stora investeringar som nu planeras i Västra Götaland inom ramen för grön omställning, liksom förutsättningarna för dessa, är en sådan fråga av stor betydelse. Det skifte som nu sker kommer att påverka och påverkas av offentliga aktörer, bland dem Länsstyrelsen, och vår samlade förmåga att stödja och hantera förändringen. Flera offentliga aktörer behöver fatta beslut som skapar förutsättningar för omställningen.

Historiskt omfattande investeringsplaner

Mycket omfattande investeringar planeras de kommande åren i batterifabriker, som i Mariestad och Göteborg, i omställning av kemiindustrin som i Stenungsund liksom i hamnverksamhet och sjöfart, som i Göteborg. Utöver dessa exempel kan nämnas beslut om storskalig tillverkning av elmotorer i Åmål samt satsningen vid Preemraff i Lysekil på att växla över mot förnybara flytande drivmedel.

Omställningen visar sig i ett brett skifte i de industriella processer som används, också inom den befintliga industrin, som elektrifieras och längre fram övergår till vätgasanvändning. Underleverantörsledens företag kommer också att påverkas av omställningen.

Omställningen är näringslivsdriven. Näringslivet ser elektrifiering och vätgasanvändning som helt nödvändiga för att stärka konkurrenskraften. Omställningen görs och teknikskiftet sker av marknadsrelaterade anledningar, i enlighet med företagens strategiska vägval.

Att den gröna omställningen genomförs skyndsamt är också av central betydelse för att vi ska nå våra uppsatta klimat- och miljömål i Västra Götaland och ger förutsättningar för att klara Sveriges åtaganden gentemot EU:s klimatmål. Bara de planerade investeringarna i det pågående Project Air i Stenungsund skulle halvera utsläppen från dagens 120 – 140 000 ton/år till 70 000 ton/år på Perstorps anläggning. Det är

dessutom bara det första steget i en omställning som flera företag planerar.

Förutsättningar för investeringar

Näringslivet behöver tillgång till pålitlig och fossilfri el till ett konkurrenskraftigt pris och till förutsägbara villkor när och där gröna investeringar ska göras.

Elanvändningen i Västra Götalands län uppgår idag till 19 TWh per år. Den bedöms tredubblas och nå 55 TWh år 2045. Men redan till år 2030 bedöms elbehovet nästan ha dubblerats och vara drygt 30 TWh.

Västra Götalands län behöver ytterligare cirka 15-20 TWh fossilfri el före år 2030 för att klara nuvarande industris omställning samt beslutade nyetableringar som de två batterifabrikerna.

Den analys som gjorts av det under förra året inrättade Rådet för industriomställning¹ visar att Västra Götalands län är i behov av både ökad elnätskapacitet och en ökad fossilfri elproduktion, inte minst i Västra Götaland och södra Sverige. Idag kommer så mycket som 70 procent av elen i länet utifrån och vi behöver därför öka den egna produktionen.

Utgångspunkten för resonemanget är att samtidigt som elanvändningen förutses tredubblas i Västra Götalands län, så vet vi ju att elanvändningen kommer att öka också i andra delar av landet, så som i Norrland. Därför bedömer vi att elproduktionen också i Västra Götaland behöver öka.

Utökad elproduktion

För att få till stånd det betydande tillskott av el som krävs före år 2030 behövs havsbaserad vindkraft. Fem vindkraftsparker, som kommit olika långt i konkretion, planeras utanför länets kust, varav ett tillståndsärende finns på regeringens bord. Från 2030 kan kärnkraft komma att tillföra välbehövlig produktionskapacitet. Utvecklingen vid Ringhals är av stor betydelse också för Västra Götalands län. Landbaserad vindkraft samt solenergi kan tillsammans med vattenkraft ge mindre tillskott. Det är i samtliga fall fråga om tillståndsärenden där Länsstyrelsen har en viktig roll att spela.

¹ Rådet för industriomställning inrättades 2022 och består av ledande företrädare för industriföretag i Västra Götaland. Rådet sammankallas av Länsstyrelsen och Västra Götalandsregionen. Läs mer [här](#).

Utbyggt stamnät

Elnätet i Västra Götaland är i princip fullt utnyttjat redan idag och det behövs kraftfulla kapacitetsförstärkningar inom en snar framtid. Det är därför viktigt att Svenska kraftnät påskyndar utbyggnaden av stamnätet till stöd för investeringar och etableringar, samt fullgör anslutning av havsbaserade vindkraftsparker. Länsstyrelsen samverkar i detta syfte med Svenska kraftnät, inom ramen för initiativet ACCEL, Accelererad elnätsutbyggnad i Västra Götaland.²

Västra Götalands län behöver både utbyggt elnät och tillkommande fossilfri elproduktion, annars finns risken att nu planerade investeringar och etableringar försenas, uteblir eller förläggs utanför Sverige.

Offentliga aktörers kapacitet

Den gröna omställningen kommer att ställa en rad nya krav på offentliga aktörer. Kapaciteten för offentliga aktörer att understödja och hantera de planerade investeringarna måste öka.

Kommunal kapacitet

Flera mindre kommuner står inför vad som för dem är historiskt oöverträffade industriella investeringar. Enbart i Stenungsunds kommun summeras möjliga investeringar i kemiklustrets företag till 10 miljarder kronor. I Mariestad talar man om ännu större summor. Dessa betydande industriinvesteringar för med sig utökade behov av bostäder och kommunal service, i den egna samt sannolikt också näraliggande kommuner. Dessa exempel visar att den gröna omställningen kommer att kräva betydande lokal och regional kapacitet för att hantera miljö-, plan- och tillståndsärenden.

Det är generellt sett fråga om mycket stora investeringar i små eller medelstora kommuner.

Länsstyrelsen menar att det är angeläget att bygga regional kapacitet till stöd för mindre kommuner som står inför mycket stora investeringar och etableringar i detta arbete, när så efterfrågas. Förslag för att undvika att miljö-, plan-, eller tillståndsprocesser försenas eller i onödan kompliceras av kapacitetsbrist finns med i vårt kommande budgetunderlag till regeringen.

² ACCEL – Accelererad elnätskapacitet i Västra Götaland - är en regional samverkansarena som syftar till att samla relevanta aktörer från industri, offentlig sektor, statliga myndigheter, region och kommuner för att tillsammans dela erfarenheter och hitta lösningar som kan skynda på processen med elproduktion och elnätsutbyggnad. ACCEL leds av Länsstyrelsen i Västra Götaland, Västra Götalandsregionen och Svenska kraftnät. Läs mer [här](#).

Regional kapacitet

Till följd av den genomgripande gröna omställningen i Västra Götaland ser Länsstyrelsen också ett betydande tryck på den egna hanteringen av tillstånds- och prövningsprocesser inom en rad områden. Dessa är bland annat kopplade till havsbaserade vindkraftsparker (där ett antal projektörer är på ingång med ansökningar i närtid), miljöprövning av industrier, solcellsparker och elnätskoncessioner.

Länsstyrelsen behöver ha erforderlig kapacitet att snabbt handlägga en ökad mängd komplicerade tillståndsärenden. Förslag finns i vårt kommande budgetunderlag.

Regional energi- och elnätsplanering

En särskild aspekt att lyfta fram är att vi ser behov av ett pilotprojekt för regional energi- och elnätsplanering, i syfte att påskynda att plan-, tillstånds- och byggprocesser, genomförs.

Förutsättningsskapande beslut

Möjligheterna till stora investeringar, jobb och grön omställning är mycket goda i Västra Götalands län. Grön omställning är i detta avseende liktydigt med regional utveckling där Länsstyrelsen har utpekade uppdrag. Ska man summera vad som krävs för att tillvarata dessa möjligheter spelar följande frågor stor roll för de gröna investeringar som planeras i Västra Götaland:

- Svenska kraftnäts snara förstärkningar av stamnätet i och till länet
- Svenska kraftnäts anslutning till elnätet av havsbaserad elproduktion
- Effektiva regionala och nationella beslut kring storskaliga havsbaserade vindkraftsparker för att det ökade elbehovet till 2030 ska kunna mötas
- Planering för tillkommande elproduktion efter 2030, som kan dra nytta av snara beslut kring förutsättningarna.
- Ett pilotprojekt med regional energi- och elnätsplanering, till stöd för utbyggnad av både elnät och regional elproduktion.
- Resurser som möjliggör för Länsstyrelsen att stödja mindre kommuner i plan- och tillståndsfrågor.
- Länsstyrelsens egna resurser för effektiv och skyndsam hantering av prövnings- och tillståndsprocesser.

- Härtill kan läggas att arbetsmarknads- och utbildningsfrågor är viktiga. Många aktörer efterfrågar nu medarbetare med samma kompetens.

Den gröna omställningen och elektrifieringen av industriella processer i Västra Götaland är av mycket stor betydelse för både Sveriges och vårt läns ekonomiska tillväxt. De gröna investeringarna i Västra Götaland driver i hög grad ekonomins utveckling.

Det är elektrifiering av befintliga industriella processer, en rad större industrietableringar och på lite längre sikt, användning av vätgas i industrin som ligger bakom det tredubblade elbehovet i Västra Götaland. Det är tillgången till fossilfri el, när och där den behövs, som avgör om investeringsmöjligheterna kan tas till vara.

Jag bifogar material som visar länets elanvändning, samt prognoser för utvecklingen, liksom bedömningen som gjorts av vilka bidrag olika energislag kan ge fram till 2030.

Avslutningsvis vill jag gärna bjuda er båda till Göteborg och Västra Götaland för att diskutera frågorna, möta centrala aktörer och se projekt för den gröna omställningen i vårt län.

Den gröna omställningen är ett samhällsprojekt, som påverkar en rad aktörer och samhällsfrågor i Västra Götaland.

Sten Tolgfors
Landshövding i Västra Götaland

2023-02-21

102-6802-2023

Kopia:

Statssekreterare Natasa Ristic Davidson

finansdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

Statssekreterare Daniel Liljeberg

Statssekreterare Daniel Westlén

kn.registrator@regeringskansliet.se

BILAGOR

Bilaga 1: Energifakta Västra Götaland 230221: Länets elbehov, prognoser för utvecklingen samt bedömning av vilka bidrag olika energislag kan ge fram till 2030.